

श्री गणेशाय नमः ॥ अथ फाल्गुन शुक्ल दशम्यां शिवरात्रि व्रत पूजा विधिः ॥ निवृत्ति
व्यापिनी ग्राह्या शिवरात्रि व्रत तिथि रिति स्फान्योक्तेः सा चाक्षरात्र्यापिनी ग्राह्या ० दिन
द्वये निवृत्ति व्याप्राव व्याप्नोच ॥ सर्व विघ्ने व कर्त्तव्या शिवरात्रिः शिव प्रियै रिति मय
नरत्न वचनात् सर्वे व ग्राह्या ० प्रदोष काले त्रा नः शुक्लाम्बर धरः पूजा स्थानमागत्य
हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य कुशहस्तौ दीपं प्रज्वाल्य चमनं कुर्यात् ० ॐ अघं त्वाघं मुक गोत्र स्या
मुक शर्मणोऽमुक शरोर्मस कायिक वाचिक मानसिक पातक हरी करण शत्रु चौर सि
ह सर्प दिभय निवारण च ग्राक्ष सवेताल कूष्माण्ड भूत प्रेत राक्षसि न्यादि कील

शिवरा

१

नमस्तु सन्निपात राजयः क्षमविषमज्वरज्वरानिसारादिगहिरुग्रहदुर्योगिनीदुःसु
प्रादिपीडानिहन्ति पुत्रमित्रभृत्यगजाश्चक्षेत्रधनधान्यादिसंपदो गोनरगन्धर्वा
सुरोगरासंगीतपारीजातमंजरीमालादिबोभितविमानारोहणपूर्वकभगवतः
श्रीमज्ज्योतिर्लिङ्गस्वरूपिणः सदाशिवस्य परमसायुज्यमुक्तिकामोदीपकल
सगरोद्भावनपूर्वकसगगावरगाश्रीमहेश्वरपूजनमहं करिष्ये नमोस्त्यनन्ता
येति दीपम् आजिघ्रेति कलसम् गगानान्वेति गगापतिं पूजयित्वा वक्रतु
रोऽतिप्रार्थयेत् ततोऽष्टदले विलिख्य हव्ये क्षत्रपालम् आग्नेये भैरवम् द

उत्तर

म २

त्रे

क्षिरोमहाकालम् नेत्रं तेनेदिनम् पश्चिमे भृङ्गिनम् वायवे भैरवीम् उत्तर
दृषभम् ऐशाने चण्डिस्वस्वनाममंत्रैः पूजयेत् ततो मये पाथिर्विस्तार्य यनो जहति
रिति प्राणाप्रतिष्ठां कुर्यात् ततो क्षतानादाय ॐ देवाधिदेवाय नमः पादौ पूजया
मि ॐ श्रीकराय नमो जघे ॐ त्रिवाय नमो जानुनी ॐ शूलपाय नमो गुल्फौ
ॐ शंभवे नमः कटि ॐ स्वर्गभुवे नमो गुल्फौ ॐ महादेवाय नमो नाभि ॐ वि
श्वकर्माय नमः उदर ॐ सर्वतो मुखाय नमः पार्श्वौ ॐ स्थानवे नमः ॐ स्तनौ ॐ नी
लकण्ठाय नमः कण्ठ ॐ श्रीकण्ठाय नमो मुखे ॐ त्रिनेत्राय नमो नेत्रे ॐ श

शिवरा

२

ॐ शिवाय नमः सुकुटं ० ॐ पार्वतीमहिताय देवाधिदेवाय नमः सर्वाङ्गं ॥ ॐ सर्वायक्षि
तिमूर्तये नमः ऐशान्याम् ० ॐ भवाय जलमूर्तये नमः ऐन्द्रायाम् ० ॐ रुद्रायामि मूर्तये न
मः आग्नेय्याम् ० ॐ उग्राय वायुमूर्तये नमो वाय्यायाम् ० ॐ भीमाया काशमूर्तये नमो
ने। ऋत्याम् ० ॐ पशुपतये यजमानमूर्तये नमो वाहण्याम् ० ॐ महादेवाय सोममूर्त
ये नमो वाय्याम् ० ॐ ईशानाय सूर्यमूर्तये नमः कोवेर्याम् ॥ ततः पंचगव्येन स्नापयि
त्वा यवचूर्णेन रुक्षकं कृत्वा वंदनोदकेन स्नानं कारयेत् ० ततः उत्तरवक्त्रे नमस्ते वाम त्रिब्रत
देवाय नमस्ते शशि शोखर ॥ सर्वपापविमुक्त्यर्थं मध्वर्घ्यं प्रगृह्यताम् ॥ ॐ वामदे

वाय नमः एवमध्वर्घ्यः समर्पयामीत्यर्घ्यं दत्वा पंचोपचारेण पूजयेत् ० ततः पूर्ववक्त्रे ० त
त्पुरुषाय नमस्तेऽस्तनमस्तेदिति जानक ॥ नमस्तु भूविष्णुशिवदेव्यर्घ्यं प्रगृह्यताम् ॥ ॐ
तत्पुरुषाय नमः एवमध्वर्घ्यः समर्पयामीत्यर्घ्यं दत्वा पंचोपचारेण पूजयेत् ० ततो दक्षि
णवक्त्रे ० अघोराय नमस्तुभ्यं नमस्ते दानवान्तक ॥ नमः शिखर हस्ताय हृताध्वर्घ्यं प्रगृ
ह्यताम् ॥ ॐ अघोराय नमः एवमध्वर्घ्यः समर्पयामीत्यर्घ्यं दत्वा पंचोपचारेण पूजये
त् ० ततः पश्चिमवक्त्रे ० सद्योजात नमस्तेऽस्तनमः कैलासवासिने ॥ नमस्ते देवदेवेशासि
नाध्वर्घ्यं प्रगृह्यताम् ॥ ॐ सद्योजाताय नमः एवमध्वर्घ्यः समर्पयामीत्यर्घ्यं दत्वा पंचो

शिवश

३

पचारेण पूजयेत् नतः ऊर्ध्ववक्त्रे ईशानाय नमस्तुभ्यं नमस्ते मोक्षदायिने ॥ नमस्ते कर्तु
माणसिं धोतु धार्यं प्रवृत्तनाम् ॥ ॐ ईशानाय नमः एवमुद्धार्यः समर्पयामीत्यर्घ्यं दत्वा प
चोपचारेण पूजयेत् ॥ ध्यानम् ॥ हस्ती भोजयुगस्य कुंभयुगला उद्धृत्य तोयं शिरः सिंघनीकर
योयुगेन दधते स्वीके सङ्कुंभो करौ ॥ अक्षत्रं मृगहस्तं मेवुजगते मूर्धस्थं च दुर्लभं पितृषो
न्नतं नैभजे सगिरिजं मृत्युं जयं चैव कम् ॥ सहस्रशीर्षे त्यावाहनम् ॥ पुनश्च एवेत्यासनम्
॥ एतावानिति पाद्यम् ॥ त्रिपादूर्ध्व इत्यर्घ्यम् ॥ ततो विराडित्याचमनम् ॥ पयः पृथिव्याम्
॥ दधि क्राव्याः ॥ घृतं मिमिक्षे ॥ मधुवाता ३ ॥ अथा ॐ रसम् ॥ ततस्तत्ताननतरमापोऽम्

स ४

त्रि ३

स्मानिति शुद्धोदकस्नानम् ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वकृतः सैभृतमिति मधुपर्कम् ॥ ये तीर्थानी
तिर्गंगाजलम् ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वकृतं तत्र च इति जज्ञोपवीतम् ॥ एतत्पते इति वस्त्रम् ॥ तस्मा
दश्वा इत्यादर्शवामरथ्यजनानि ॥ तैयजमिति वन्दनम् ॥ अक्षन्नमीत्यक्षताः ॥ यत्पुरुष
मिति पुण्यम् ॥ ब्राह्मणोऽस्येति धूपः ॥ वैद्यमानस इति दीपः ॥ नाभ्याश्चासीदिति नेवेद्यम् ॥
नमः शंभवायेति पुनरावसनम् ॥ यत्पुरुषेणो नितौ हूलपूगीफलम् ॥ इदं फलमिति ना
लिकेशम् ॥ ॐ नमः शिवायेति लवंगोदि ॥ हिरण्यगर्भ इति ड्यम् ॥ व्यापेन्नित्यमिति नमस्का
रः ॥ यानीयानीत्यर्घ्यं प्रदक्षिणा ॥ अग्निदेवतेति नीराजनम् ॥ आवाहनं न जानामिति

शिवरा
४

क्षमायनमः ० अर्घपात्रे विल्य पत्रादीनि प्रक्षिप्य ० प्रथमप्रहरे ० उमानाथनमस्ते स्तु वद
सूर्याग्निलोचनम् ० गृहाणार्घ्यं मया दत्तं देवदेवनमोस्तुते ॥ ॐ ह्रीं क्लीं ह्रीं एवोर्घः ॥ उमाना
थायनमः समर्पयामि ॥ द्वितीयप्रहरे ० पार्वतीशानमस्ते स्तु नरकाशावेतारक ॥ अर्घ्यं गृ
हाण देवदेवा वामदेवनमोस्तुते ॥ ॐ ह्रीं क्लीं ह्रीं एवोर्घः ० पार्वतीशायनमः समर्पयामि ॥
तृतीयप्रहरे ० गौरीनाथनमस्ते स्तु पुरातनं त्रिविनाशन ॥ गृहाणार्घ्यं मया दत्तं कामा
नकनमोस्तुते ॥ ॐ ह्रीं क्लीं ह्रीं एवोर्घः ० गौरीनाथायनमः समर्पयामि ॥ चतुर्थप्रहरे ०
नमस्ते नीललोहितभीमरूपनमोस्तुते ॥ अर्घ्यं गृहाण देवेश विश्वेश्वरनमोऽस्तु ॥ ३४

ते ॥ ॐ ह्रीं क्लीं ह्रीं एवोर्घः ० नीललोहितायनमः समर्पयामि ॥ ततः शिवस्य वामपार्श्वे
अम्बे अम्बिके इति मंत्रेण देवीमावाह्यं पूजयेत् ० प्रातः कर्चराग कर्तव्येति विसर्जयेत् ० दे
यवाह्नौ गोसंपूज्यः अथ कर्तव्यं किं वरात्रि व्रत पूजासांगता सिद्ध्यर्थं यद्वैयं तद्देवतं
यथानामगोत्रायेत्यादि ॥ इति श्रीशिवरात्रिव्रतपूजाविधिः संपूर्णः शुभदोः स्तु ॥
भूतेश्वरादिप्रहरोस्ति नरजनीयो नैराश्वमेधसहस्रः क्रतुरस्ति लोके ॥ गीगासमं हि
अवनेन हि तीर्थं मस्ति नान्यो व्रतो हि शिवरात्रि समोस्ति लोके ॥ १॥ ॥ १८७७ सातकार्ति

कवचि शुल्लिखितं देवजननायनभुम् ॥

शिवरा

५

त्रिष